

Józsefvárosi EGYMI

Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Általános Iskola

Józsefvárosi Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Általános Iskola

Protokoll dührohamok kezeléséhez 2026.

Jenei Andrea

igazgató

Hatályos: 2026. szeptember 01-től visszavonásig

1084 Budapest, Tolnai Lajos u. 11-15.
Tel.: +36-1-313-4464, Fax: +36-1-210-4829
e-mail: titkarsag@jegymiai.hu, www.jegymiai.hu
Szervezeti egység kódja: BP3001, OM-azonosító: 038413

Tartalom

A protokoll célja	3
A protokoll dokumentumai.....	3
Alapfogalmak.....	4
A folyamatszabályozás szakaszai a pedagógusok számára.....	4
1.sz. melléklet: S.T.A.R modell.....	9
2.sz melléklet: Tanulói adatlap.....	10
3.sz. melléklet: jegyzőkönyv.....	11

A protokoll célja¹

Folyamatszabályozás az autizmus spektrum zavarral és/vagy egyéb viselkedésszervezési problémákkal küzdő tanulók dührohamainak szakszerű és biztonságos kezeléséhez.

A protokoll célja, hogy a gyermek, az intézmény dolgozói és az osztálytársak is biztonságban legyenek, és a helyzet a lehető leghatékonyabban oldódjon meg.

A protokoll dokumentumai

S.T.A.R. modell adatlapja²: A viselkedés megfigyelésére és elemzésére szolgáló S.T.A.R. modell egy strukturált megközelítés, amely segít megérteni és kezelni a nem kívánt vagy problémás viselkedést. A módszer lényege, hogy a megfigyelő – például pedagógus, szülő vagy terapeuta – a szubjektív vélemények helyett konkrét tényeket rögzít, így feltárható a viselkedés valódi funkciója (pl. figyelemfelkeltés, menekülés egy helyzetből). Az adatlapot a tanulói adatlap elkészítése előtt, vagy a viselkedés megfigyelése során alkalmazzuk.

A modell négy lépésre bontja a megfigyelést:

- S (Settings - Helyzet/Környezet): Milyen környezetben, napszakban és kik jelenlétében történik a viselkedés?
- T (Trigger - Kiváltó inger): Mi váltja ki? Mi az az esemény vagy történés, ami közvetlenül megelőzi a viselkedést?
- A (Action - Akció/Viselkedés): Maga a megfigyelt cselekvés pontos és objektív leírása.
- R (Reaction - Reakció/Következmény): Mi történik a viselkedés után? Hogyan reagál a környezet (pl. figyelem, jutalom vagy a feladat megszüntetése)?

Tanulói adatlap³: Amennyiben a gyermek viselkedésszervezés zavarával küzd, az egyéni fejlesztési terv részeként a szülők bevonásával kerüljön kitöltésre egy olyan tanulói adatlap, amely figyelembe veszi a gyermek viselkedésszervezéshez kapcsolódó speciális igényeit, az esetében veszélyeztető kiváltó okokat, az eddigi tapasztalatok alapján bevált és kifejezetten mellőzendő megnyugtató stratégiákat. A dokumentum része a tanuló egyéni fejlesztési tervének, így a teljes fejlesztési dokumentációjának is, melyet minden, a gyermekkel foglalkozó pedagógusnak ismernie kell.

Feljegyzés (rendkívüli események jegyzőkönyve⁴): Célja az esemény minél pontosabb leírása, beleértve a roham kiváltó okát, a beavatkozás módját és a gyermek reakcióját (megnyugváshoz vezető út). A dokumentum másolata feldolgozást követően a gyermek személyi anyagában (titkárság) kerül elhelyezésre, esetmegbeszéléseken felhasználandó.

¹ Készült a Kalocsai Nebuló EGYMI hasonló protokollja alapján

² 1. sz. melléklet

³ 2. sz. melléklet

⁴ 3. sz. melléklet

Krétá feljegyzés: Az esemény rövid, tényszerű dokumentálására szolgál, a dühroham gyakoriságát és lefolyásának jellegét tartalmazó, az e-naplóban rögzített elektronikus bejegyzés.

Alapfogalmak

Szemponatok	Dühroham	Összeomlás (meltdown)
Leírása	Akadályoztatás, valami elérése a cél.	Idegrendszeri túlterhelődés – ált. környezeti ingerek, de lehet akadályoztatás miatt is.
Környezet	Figyel a környezetre.	Mások jelenléte tovább fokozhatja a reakciót.
Odafigyelés másokra	Képes figyelni saját (és akár mások) épségére.	Nem tud figyelni saját és mások épségére.
Kontroll	Van kontroll a viselkedés felett.	Nincs kontrollja sem az egyénnek, sem a környezetnek a viselkedés felett.
Végén	A cél elérésekor gyorsan rendeződhet a viselkedés.	Több óra (akár nap) a regenerálódásra.
A dühroham is válhat meltdown-á!		

A folyamatszabályozás szakaszai a pedagógusok számára

1. szakasz: Azonosítás és megelőzés

- **Jelek felismerése:** Azonosítsa a dührohamot megelőző jeleket. Ide tartozhatnak a szorongás, az ismétlődő mozgások (pl. hintázás, kézcsapkodás), az ingerlékenység vagy a hangos zajok iránti fokozott érzékenység.
- **Kiváltó okok felmérése:** Határozza meg, mi válthatta ki a rohamot. Ez lehet a rutin megváltozása, a túlterhelt érzékszervi környezet (zaj, fény, szag), a frusztráció vagy a sikertelen kommunikáció.
- **Megelőző beavatkozás:** Ha a rohamot megelőző jeleket észleli, próbálja meg a helyzetet oldani.
 - **Kommunikáció:** Használjon egyszerű, rövid mondatokat. Kínáljon vizuális segédleteket (pl. egy "segítek" vagy "szünet" kártyát).
 - **Környezet módosítása:** Csökkentse a zajt és a fényeket, ha lehetséges. Kínálja fel a lehetőséget, hogy a gyermek visszavonulhasson egy **nyugodt zónába**, akár a termen kívül is.
 - **Megküzdési stratégiák:** Emlékeztesse a gyermeket a korábban tanult megküzdési stratégiákra (pl. mély légzés, stresszlabda használata).

2. szakasz: A dühroham alatt

- **Biztonság:** Biztosítsa a gyermek és a többiek fizikai biztonságát. Ha szükséges, kérjen asszisztensi segítséget. A gyermeket ne hagyja magára. Vezesse (vezettesse) ki az érintett tanulót az osztályteremből. Ha ez nem lehetséges, kérje meg a többi diákot, hogy menjenek távolabb, vagy ha szükséges, vezesse (vezettesse) ki őket. Távolítsa el minden olyan tárgyat, amellyel a gyermek kárt tehet magában vagy másokban.
- **Maradjon nyugodt:** A pedagógus viselkedése nagyban befolyásolja a gyermek reakcióját. Maradjon higgadt, használjon halk hangot. Ne kiabáljon és ne fenyegetőzzön.
- **Fizikai érintés minimalizálása:** Kerülje a gyermek fizikai érintését, kivéve, ha **közvetlen veszélyt** jelent önmagára vagy másokra nézve. A fizikai korlátozás csak akkor engedélyezett, ha a gyermek elkerülhetetlenül sérülést okozna. Ha ennek veszélye felmerül, és meglátása szerint nem tudja egyedül megoldani a problémát, kérjen azonnali segítséget a legközelebbi tanteremből, vagy a legközelebbi elérhető személytől.
- **Kommunikáció:** A kommunikációt minimalizálja. A dühroham alatt a gyermek nem képes feldolgozni a komplex információkat. Ha kommunikál, a kommunikáció rövid, egyszerű és konkrét legyen. Elsősorban az érzelmek visszatükrözésére és a biztonság jelzésére korlátozódjon. (Pl. "Látom, most nagyon dühös/elkeseredett stb. vagy. Legszívesebben felrobbannál. Azt sem tudod, hogyan fejezd ki." stb.) Figyeljünk arra is, melyek azok a mondatok, amelyek kifejezetten rontanak a helyzeten: "Ha így viselkedsz, nem jár garas!", "Nézz magadra, hogy viselkedsz?!"
- **Adjon teret:** Hagyjon elegendő teret a gyermeknek, hogy levezethesse a feszültséget. Lehetőleg ne próbálja meg székbe ültetni vagy egy helyben tartani. Ha a gyermek nyitott rá, a pedagógus/asszisztens irányíthatja úgy a gyermek figyelmét, hogy a megnyugvás felé terelje. Pl. "Próbáld mély levegőket venni!", vagy lufi fújó játék (kontrollált levegővételt segíti elő). Ha a gyermek verbálisan vagy nonverbálisan kifejezi azt, hogy ő egy bizonyos helyen preferálná a megnyugvást (pl. babzsákban fekve, szekrénybe ülve, sátorban stb.) adjuk meg neki a teret erre is. Ha ez a többi gyermekkel egy térben történik, igyekezzünk a többi gyermek figyelmét másfele irányítani.
- **Videófelvétel:** Dühroham alatt videófelvételt kizárólag a szülő, vagy a kezelőorvos írásbeli kérésére lehet készíteni. Videófelvételt a lehető legészrevehetetlenebb módon kell elkészíteni, hogy a gyermek ne érezze magát megszegyenítve, lealacsonyítva. Videófelvételt semmiképpen nem szabad fegyelmezési céllal készíteni. A videófelvételeket a GDPR-nak megfelelően tároljuk egy jelszóval védett mapparendszerben, amelyhez csak a főigazgató adhat hozzáférést.

3. szakasz: A dühroham után-

- **Megnyugvás:** Miután a roham lecsengett, hagyja, hogy a gyermek megnyugodjon. Kínáljon neki egy pohár vizet, egy puha takarót, vagy engedje, hogy csendben pihenjen a nyugodt zónában, nyugi szobában. A gyermek igényéhez igazodva a pedagógus vagy az asszisztens maradjon a gyermekkel a folyosón vagy a nyugodt zónában, nyugi szobában. A megnyugvást követően visszacsatlakozhat az osztályba.
- **Visszajelzés és megbeszélés:** Amikor a gyermek már teljesen nyugodt, beszélje meg vele az esetet. Kérdezze meg, mi történt, és mi váltotta ki a rohamot. Segítsen neki azonosítani az érzéseit. Fontos, hogy ez ne a dühroham után azonnal történjen meg, hanem csak akkor,

ha a gyermek készen áll rá. A megbeszélésben ne legyen szidás, neheztelés, hibáztatás, hanem ez hangsúlyozottan tisztázó beszélgetés legyen azzal a céllal, hogy a következő dühroham megelőzését vagy kezelését segítő információkat gyűjtsön.

- **Hazaküldés:** egyéni eset alapján mérlegeljük, és csak az ügyeletes vezető dönthet róla.
- Súlyos esetben a vezetőség dönt a mentő kihívásáról.
- **Dokumentáció:** Készítsen feljegyzést az eseményről, beleértve a roham kiváltó okát, a beavatkozás módját és a gyermek reakcióját.
Súlyosnak ítélt esemény: önmagára, társaira, pedagógusaira irányuló veszélyes magatartást produkál, rongál. **A pedagógus köteles a hivatalos intézményi feljegyzést (súlyosnak ítélt esemény esetén jegyzőkönyv) kitölteni, amelyet legkésőbb 24 órán belül be kell mutatni az intézményegység-vezetőnek jóváhagyásra.** Súlyosnak ítélt eseményről rövid tényszerű feljegyzést kell készíteni a tanuló Kréta-felületén. A feljegyzés nem számít fegyelmező bejegyzésnek, de segít a jövőbeli dührohamok megelőzésében, valamint nyomon követhető a dührohamok gyakorisága, lecsengési folyamata.
- **Szülők tájékoztatása:** Tájékoztassa (elsősorban osztályfőnök, akadályoztatása esetén ügyeletes vezető útján) a szülőket a dührohamról. **Súlyos esemény (sérülés, fizikai korlátozás) esetén az esemény napján, azonnal telefonon/személyesen kell felvenni a kapcsolatot a szülővel.** Beszélje meg velük a helyzetet és a következő lépéseket, hogy a szülői támogatás is biztosított legyen.

4. szakasz: Utánkövetés

- **A feljegyzés/jegyzőkönyv áttekintése:** 5-10 alkalmat követően, de legkésőbb az egyéni fejlesztési terv felülvizsgálata (félévi és évvégi értékelés) során az osztályfőnök és a gyermeket fejlesztő és tanító pedagógusok tekintsék át - a tanulót jobban megismerve és megértve – és egészítsék ki a Tanulói adatlapot.

Pont	Teendő	Határidő
Asszisztencia kérése	<p>Biztosítsa a gyermek és a többiek fizikai biztonságát. Amint a biztonsági feltételek megteremtődtek (tárgyak eltávolítása, osztálytársak elvezetése), ha nincs az osztályban győgypedagógiai asszisztens, akkor a szomszédos teremben lévő asszisztens azonnali értesítése.</p>	<p>Azonnal. Értesítse a győgypedagógiai asszisztentst/kijelölt kollégát/intézményegység-vezetőt/ügyeletes vezetőt a belső kommunikációs rendszeren keresztül.</p>
Fizikai korlátozás	<p>Amennyiben az elkerülhetetlen sérülés veszélye miatt fizikai korlátozásra kerül sor, a korlátozást a képzett személyzet (pedagógus, NOKS) végezheti, a legenyhébb, sérülést nem okozó módon.</p>	<p>Azonnal megszüntetendő, amint a közvetlen veszély elmúlt.</p>
Szülők tájékoztatása	<p>Amennyiben a dührohám során a gyermek sérülést szenvedett, másnak súlyos sérülést okozott, vagy fizikai korlátozásra került sor, a szülőt telefonon értesíteni szükséges.</p>	<p>Súlyosságtól függően azonnal, de legkésőbb az esemény napján. A pedagógus (az osztályfőnök, ügyeletes vezető úján) értesíti a szülőt. Az ügyeletes vezetőnek meg kell győződnie arról, hogy a szülő telefonos tájékoztatása megtörtént.</p>
Dokumentáció (Jegyzőkönyv - a jegyzőkönyvet kiválthatja a STAR modell alkalmazása)	<p>Készítsen feljegyzést az eseményről, beleértve a kiváltó okot és a beavatkozás módját. A feljegyzés legyen objektív, tényszerű.</p>	<p>Azonnal/legkésőbb 24 órán belül. A pedagógus köteles az eseményt írásban rögzíteni. (Feljegyzés/rendkívüli események jegyzőkönyve/STAR modell), és azt megküldeni az osztályfőnöknek és a titkársági e-mail címre.</p>

<p>Dokumentáció (E-Kréta)</p>	<p>Készítsen elektronikus feljegyzést az eseményről.</p>	<p>24 órán belül. A feljegyzést nem lehet fegyvelmező intézkedésként rögzíteni. Célja kizárólag a tanév során átélt dührohamok gyakoriságának és lefolyásának dokumentálása.</p>
<p>Visszatérés a tanuláshoz</p>	<p>A gyermek megnyugvása és a környezettel való kapcsolat felvétele után. Amennyiben szükséges, a tanuló a tanóra hátralévő részében (esetleg következő tanórán) a padjában, vagy a számára megfelelő helyen felügyelet mellett pihenhet.</p>	<p>Ha a dühroham gyakori vagy súlyos volt, a gyermek egyéni fejlesztési tervét a szülő közreműködésével felül kell vizsgálni, szükség esetén bevonva a gyermek kezelőorvosát.</p>
<p>Napon belül ismétlődő dühroham</p>	<p>Az egy tanítási napon belül ismétlődő súlyos dühroham esetén a szülőt meg kell kérni, hogy gyermekét vigye haza.</p>	<p>A tanuló hiányzását a tanítási nap hátralévő részében az osztályfőnök igazolja.</p>

1.sz. melléklet: S.T.A.R modell

Név:					
Dátum:					
Megfigyelés időtartama					
Időpont	Körülmények	Kiváltó	Cselekedet	Eredmények	Rögzítő személy

Kiöltési útmutató:

- Ugyanazt a viselkedéstípust érdemes ugyanabban a táblázatban rögzíteni.
- Körülmények: objektív, a viselkedés megjelenésekor fennálló körülmények leírása (pl.: hőmérséklet, fényviszonyok, a helyiségben jelenlevők létszáma, óra típusa, tevékenység feljegyzése...)
- Kiváltó ok: objektív, a viselkedés megjelenése előtt közvetlenül fennálló események, történések leírása (pl.: hangos zaj, éles fények, szokatlan vagy kiszámíthatatlan változás a rutinban, fokozott érzelmi állapot, stb...)
- Cselekedet: a megfigyelt viselkedés objektív, szándék tulajdonításától mentes leírása (pl.: NEM dühös, HANEM kiabál, kezét a levegőbe lendíti, közben eltalál valakit)
- Eredmények: szociális (pl.: figyelem stb.), szenzoros (ingerkeresés/kertülés stb.), anyagi (pl.: garas, matrica, tárgyi jutalom...), elfoglaltságbeli (pl.: nem akar sétálni menni, problémás viselkedés megjelenik, ezért nem megyünk sétálni/ kedvelt tevékenységből nem akar kilépni, megjelenik a problémás viselkedés, folytathatja a tevékenységet), fiziológiai eredmények (pl.: kiabálás, maszturbáció, ütés)
- Eredmények hatásai: pozitív megerősítés (megkapja, amit szeretett volna), negatív megerősítés (eltávolítottunk valamit, amit szeretne, pl: kimehet a teremből, lekapcsoljuk a zenét, stb...), büntetés (pl.: garaslevonás), semleges (sem pozitív, sem negatív eredmények)

Forrás: Janoch Mónika (2012): Problémás viselkedések megelőzése és kezelése autizmus spektrum zavarokban jegyzet. Kapocs Kiadó

2.sz melléklet: Tanulói adatlap

Név, osztály:	
Diagnózis:	
Gyógyszeres kezelés:	
Dühroham esetén értesítendő neve:	
Telefonszáma:	
Dührohamot kiváltó lehetséges okok:	
	Korábban bevált stratégiák
	Kifejezetten kerülendő stratégiák
Megelőzés, elkerülés	
Dühroham alatt	
Dührohamot követően	

3.sz. melléklet: jegyzőkönyv

Ikt.sz:.....

JEGYZŐKÖNYV

Időpont:
Helyszín:
Jelenlévők:

A helyzet leírása

Intézkedések:

Dátum:

Aláírások:

Jegyzőkönyvet készítette:

Tanúk:

